

ÖREBRO UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Tentamen i Nationalekonomi A

Delkurs 2: Globalisering, 7,5 hp

Datum: 2015-03-25

Ansvariga lärare: Patrik Karpaty

Johan Karlsson

Hjälpmedel: Skrivdon och miniräknare

Maximal poängsumma: 26

För betyget G krävs: 13

För VG krävs: 19,5

Antal frågor: 11

Skriv KOD på samtliga inlämnade blad och glöm inte att lämna in svar på flervalsfrågorna!

Frågorna 1-8 är flervalsfrågor, där du inte behöver redogöra för dina lösningar, utan endast ska ange ett svarsalternativ. Använd svarsformuläret längst bak i "tentan" för de frågorna!

På frågorna 9-10 ska du redovisa eventuella beräkningar samt motivera dina svar för att få poäng. Om du använder figurer glöm inte att ange vad axlarna och kurvorna visar. Om beräkningar/figurer och motivation saknas utgår poängen även om rätt svar är angivet!

Fråga 11 utgörs av två artiklar som skall analyseras.

Fråga 1 (1 poäng)

Vilket av följande svarsalternativ är korrekt vad gäller externa effekter?

- a) En extern effekt definieras som en bieffekt av någon/några aktörers handlande som får konsekvenser för en eller flera aktörer och där denna bieffekt ej hanteras av prissystemet på en marknad med fullständig konkurrens.
- b) En extern effekt definieras som en bieffekt av statliga åtgärder, t.ex. skatter och tullar vilket resulterar i en dödviktsförlust för konsumenter och producenter.
- c) En tilltagande marginell negativ extern effekt av produktion innebär att de totala kostnaderna för producenten är större vid stora produktionsvolymen än vid små produktionsvolymen.
- d) För att uppnå den samhällsekonomiskt optimala produktionsvolymen bör staten införa en subvention motsvarande den totala negativa externa effekten.

a) är korrekt då en extern effekt definieras såsom i svaret. En extern effekt är en typ av marknadsmisslyckande där optimal konsumerad och/eller producerad kvantitet ej garanteras av marknaden, allt annat lika. Observera att uppgiften ej göra några antaganden om statliga ingripanden eller konkurrenssituation.

b) är inkorrekt – Tullar och skatter orsakar dödviktsförluster (givet inga extremvillkor) men detta är inte en extern effekt. Oavsett antagande är alltså b) inkorrekt.

c) är inkorrekt – En tilltagande marginell negativ extern effekt av produktion innebär inte att producenten bär större kostnader vid större produktionsvolymen. Samhället bär högre kostnader men den externa effekten orsakar ingen kostnad för producenten (t.ex. giftiga utsläpp), givet att dessa inte beskattas. Då inga antaganden görs i uppgiften om detta är det ej aktuellt.

d) är inkorrekt – I de fall då det finns positiva externa effekter kan staten subventionera dessa för att uppnå optimal produktionsvolym. I d) talas det dock om negativa externa effekter vilka är oönskade av samhället, de processer som orsakar dessa bör således ej subventioneras.

Fråga 2 (1 poäng)

Betrakta följande information:

	Åtgångstal	
	Hattar	Tofflor
USA	10	20
Mexiko	60	30

Vilket av följande svarsalternativ är korrekt?

- a) Inget land har någon komparativ fördel.
- b) USA har en komparativ fördel i hattar.
- c) Mexiko har en absolut fördel i hattar.
- d) USA har en komparativ fördel i båda varorna.

Här nyttjar vi att relativpriset i de två länderna utgörs av: $\frac{\text{Produktivitet}_{\text{Tofflor}}}{\text{Produktivitet}_{\text{Hattar}}}$

Samt att produktivitet = $\frac{1}{\text{Åtgångstal}}$

Detta ger:

$$\text{Relativpris (Tofflor/Hattar) USA: } \frac{\left(\frac{1}{20}\right)}{\left(\frac{1}{10}\right)} = 0,5$$

$$\text{Relativpris (Tofflor/Hattar) Mexiko: } \frac{\left(\frac{1}{30}\right)}{\left(\frac{1}{60}\right)} = 2$$

Detta tolkas som att Hattar är värda 0,5 Tofflor i USA medan Hattar är värda 2 Tofflor i Mexiko. Alltså finns uppenbara incitament för handel – USA kommer vilja producera och exportera Hattar och Mexiko kommer vilja producera och exportera Tofflor.

- a) är inkorrekt – då länderna har olika relativpris på varorna (krävs olika proportioner av resurser för att producera respektive vara i de två länderna) bör det finnas komparativa fördelar.
- b) **är korrekt** – USA är relativt sett bättre på att producera hattar jämfört med tofflor än Mexiko – Alltså har USA en komparativ fördel i hattar.

- c) är inkorrekt – Mexiko kräver sexfaldigt de resurser (60 arbetstimmar) som krävs för att tillverka en hatt än vad som krävs för att producera samma hatt i USA (10 arbetstimmar).
- d) är inkorrekt – En komparativ fördel innebär att relativpriset skiljer sig åt mellan länder. Det är således omöjligt att ha en komparativ fördel i båda referensvaror – vi kan eventuellt prata om absoluta fördelar, dvs. att det krävs mindre resurser att producera.

Fråga 3 (1 poäng)

Om ett stort land (med stort inflytande på världsmarknadspriserna) inför en tull på importerade varor kommer detta ...

- a) inte att ha någon effekt på terms of trade.
- b) att förbättra terms of trade för det stora landet.
- c) att medföra en försämring av det stora landets terms of trade.
- d) att höja världsmarknadspriset på varan som importeras i det stora landet.

Då ett ”stort land” (såsom definierat i uppgiften) inför en tull på importerade varor kommer följande att hända:

1. Det inhemska priset på varan kommer att stiga (liksom i vilket annat land som helst).
2. Priset på världsmarknaden kommer att sjunka – detta då efterfrågan från det stora landet kommer sjunka (till följd av högre priser) vilket även är en betydande del av den globala efterfrågan.

Då världsmarknadspriset sjunker på varan kommer terms of trade (export i relation till import) att förbättras – det importeras fortfarande en viss (reducerad) mängd varor från utlandet till ett lägre pris än tidigare – alltså, allt annat lika, kommer terms of trade att förbättras för det stora landet då exporten är värd lika mycket men importen har sjunkit i värde.

- a) är inkorrekt – Såsom definierat ovan kommer terms of trade förändras.
- b) **är korrekt** – Terms of trade kommer förbättras i det stora landet.
- c) är inkorrekt – Andra (pristagande) exporterande länders terms of trade kommer att försämrats då exportvaran i fråga kommer att vara värd mindre vilket, allt annat lika, reducerar värdet av dessas export i relation till import.

- d) är inkorrekt – Grundläggande prismekanismer (utbud och efterfrågan) predikterar att en sänkt efterfrågan på en vara ska, allt annat lika, sänka priset på den varan.

Fråga 4 (1 poäng)

Antag att två länder (Strudelland och Pudelland) producerar två varor A och B. Vara A är kapitalintensiv och vara B är arbetskraftintensiv. Strudelland har mycket kapital i förhållande till arbetskraft och Pudelland har mycket arbetskraft i förhållande till kapital.

Produktionsfaktorerna kan inte röra sig mellan länderna. Vilket av följande påståenden är sant?

- a) Strudelland kommer vid handel exportera vara A.
- b) Produktionsmöjlighetskurvan för Pudelland är uttänjd mot vara A.
- c) Båda ländernas produktionsmöjlighetskurvor karakteriseras av konstant alternativkostnad.
- d) I ett läge utan handel är lönen för arbetarna i Strudelland högre än för arbetarna i Pudelland.

Här har vi alltså två länder – Strudelland och Pudelland som producerar Vara A och Vara B. Strudelland har en komparativ fördel i produktion av Vara A och Pudelland har en komparativ fördel i produktionen av Vara B.

- a) **är korrekt** – Givet att preferenser finns i båda länder för både Vara A och B kommer varje land att specialiseras mot den vara som det har en komparativ fördel i. Strudelland har, som nämnt, en komparativ fördel i produktionen av Vara A och kan därmed förväntas specialisera sig mot och exportera denne vid fri handel.
- b) är inkorrekt – Pudelland har en komparativ fördel i Vara B, dvs. man kan producera relativt mycket av Vara B om alla produktionsfaktorer skulle viggas till dess produktion. Detta motsvaras av en produktionsmöjlighetskurva vilken är uttänjd mot Vara B, inte Vara A som angivet i uppgiften.
- c) är inkorrekt – Då varorna är intensiva i olika produktionsfaktorer kommer vi att erhålla en konkav produktionsmöjlighetskurva där alternativkostnaden av produktion inte är konstant (lutningen på produktionsmöjlighetskurvan förändras).
- d) **är korrekt** – Den relativt knappa produktionsfaktorn ”arbetskraft” skulle i Strudelland avlönas högre än i Pudelland.

Fråga 4 fick alltså två rätta svar, a) och d) – båda svar är korrekta och frågan ger maximalt 1 poäng.

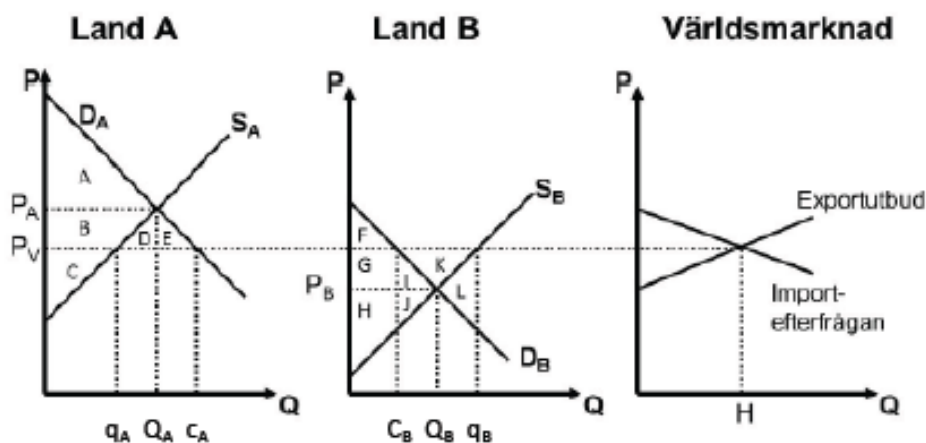
Fråga 5 (1 poäng)

Beakta figuren nedan som beskriver handel mellan två länder.

c = inhemsk produktion vid handel

q = inhemsk konsumtion vid handel

Q = inhemsk produktion och konsumtion utan handel

Vilket av följande svarsalternativ är korrekt då vi går från en situation utan handel till frihandel?

- Konsumentöverskottet i land B ökar med ytorna $G+I$.
- Välfärden i land B minskar med ytan K .
- Producentöverskottet i land B ökar mer än minskningen i konsumentöverskottet i samma land.
- Välfärdsvinsten i världen är positiv och utgörs av summan av ytorna $D+E+L$.

Priset kommer vid handel att sjunka i Land A och stiga i Land B. Detta ger upphov till ökat konsumentöverskott i Land A motsvarande ytan $B + D + E$ samt ökat producentöverskott i Land B motsvarande ytan $G + I + K$.

- är inkorrekt – Konsumentöverskottet i Land B sjunker med ytorna $G+I$.
- är inkorrekt – Välfärden i Land B ökar med ytan K , motsvarande ökat producentöverskott till följd av export.
- är korrekt** – Konsumentöverskottet i Land B sjunker med ytorna $G+I$ medan producentöverskottet ökar med ytorna $G + I + K$, alltså erhålls en positiv nettoeffekt för välfärd motsvarande ytan K .
- är inkorrekt – Ytorna $D + E$ utgörs förvisso av ökat konsumentöverskott men ytan L utgörs av kostnader för producenter i Land B (givet fullständig konkurrens). Yta L kan alltså inte tillgodoräknas som välfärdsvinst.

Fråga 6 (1 poäng)

En av de viktigaste implikationerna av Kuznets Kurvan ur ett miljöperspektiv är att:

- a) Vid låga inkomstnivåer i ett land, stiger inte utsläppen med konstant tillväxt eftersom miljöresponsen är svag.
- b) Tillväxt och ekonomisk utveckling i ett land behöver inte nödvändigtvis leda till en försämrad miljö.
- c) När inkomster faller så kommer betalningsviljan för en renare miljö att stiga och tilltagande stora uppoffringar i konsumtionen krävs för att uppnå stora miljövinster.
- d) Under en tröskelnivå av utsläpp kommer inte den smutsigaste teknologin att användas.

- a) är inkorrekt – Predikterar förvisso att miljöutsläppen kommer att öka tillfällig. När inkomsterna ökar bortom en given punkt kommer däremot befolkningen att vara mer villiga att betala för en renare miljö och därmed kan utsläppen förväntas minska när inkomster växer bortom en viss punkt.
- b) **är korrekt** – Kuznet predikterar, som nämnt under motiveringen i a), att utsläppen kommer att minska då inkomster ökar bortom en viss nivå. Sambandet illustreras som en ”puckel” (Se Bohlins häfte).
- c) är inkorrekt – Reducerade inkomster kommer att minska betalningsviljan för en renare miljö då relativt stora uppoffringar av konsumtion då krävs för att reducera utsläpp.
- d) är inkorrekt – Kuznets Kurvan talar inte om hur utsläppen förändras, bara att de bör förändras när betalningsviljan för en ren miljö ökar.

Fråga 7 (1 poäng)

Vilket av följande svarsalternativ är korrekt gällande produktionsmöjlighetskurvan?

- a) En konkav produktionsmöjlighetskurva antyder att det rör sig om en ensektorsekonomi.
- b) En rät produktionsmöjlighetskurva antyder tilltagande skalavkastning i ökad produktion av endera vara.
- c) En rät produktionsmöjlighetskurva antyder konstanta alternativkostnader.
- d) En konkav produktionsmöjlighetskurva implicerar konstanta förhållanden mellan kapitalavkastning och löner.

- a) är inkorrekt – en konkav produktionsmöjlighetskurva antyder åtminstone en tvåsektorekonomi där produktionen de två varorna är olika intensiva i sin användning av produktionsfaktorer.
- b) är inkorrekt – tilltagande skalavkastning talar om ökad avkastning per satsad resurs då mängden tillägnade produktionsfaktorer ökar. Det har alltså inget direkt samband med produktion.
- c) **är korrekt** – en rät produktionsmöjlighetskurva implicerar ett konstant bytesförhållande av produktionsfaktorer mellan två produktionsprocesser – alltså en konstant alternativkostnad.
- d) är inkorrekt – En konkav produktionsmöjlighetskurva skildrar inte att kapitalavkastning och löner ska vara konstant proportionerliga mot varandra.

Fråga 8 (1 poäng)

Land A producerar två varor; Stål och Textil. Stål är kapitalintensiv och Textil är arbetskraftsintensiv. Tillgången på realkapital ökar nu i landet till följd av investeringar. Vad bör hända med landets produktionssammansättning?

- a) Produktionen samt lönerna i textilsektorn bör öka, detta ges utifrån Stolper-Samuelsson-teoremet.
  - b) Priset på stål bör öka och därmed landets produktion av stål, detta på grund av landets nyvunna skenbara komparativa fördel, såsom formulerat av Chichilniski.
  - c) Produktionen av textil bör minska till följd av ökad specialisering mot stålproduktion, detta ges utifrån Rybczynski-teoremet.
  - d) Landet bör erhålla positiv skalavkastning då både stål- och textilindustrin kräver kapital för att realisera produktion. Landet kommer således att producera mer av både stål och textil än i utgångsläget.
-
- a) är inkorrekt – Stolper-Samuelsson-teoremet säger att förändringar i relativpriset kommer att ge ökade inkomster främst för den faktor som är intensiv i den vara som gynnas av sådan prisetförändring. Ökad tillgång på realkapital har alltså inget med saken att göra.
  - b) är inkorrekt – Inga antaganden har gjorts om ett stort land, alltså kan inget sägas om världsmarknadspriset på stål. Skenbara komparativa fördelar har inte heller något med saken att göra – skenbara komparativa fördelar uppstår vid förekomst av externa effekter och skillnader i om/hur dessa beskattas mellan länder.
  - c) **är korrekt** – Rybczynski-teoremet förutsäger att en ökning av produktionsfaktorer kommer, i Heksher-Ohlin, att ge upphov till en relativ och absolut specialisering mot den vara som är intensiv i den aktuella produktionsfaktorn. I det här fallet så kommer alltså landet att specialisera sig mot Stål (som är kapitalintensiv) då mängden realkapital ökar. Denna specialisering är så pass stor att man kommer att minska produktionen av Textil (allt annat lika).
  - d) är inkorrekt – Skalavkastning uppstår då man ökar samtliga produktionsfaktorer. Skalavkastningen talar om hur mycket *mer* eller *mindre* som produktionen ökar i förhållande till hur mycket produktionsfaktorerna har ökat. Har produktionen ökat mer än produktionsfaktorerna så har man en positiv skalavkastning och har den ökat mindre än produktionsfaktorerna så har man en negativ skalavkastning.

På följande frågor krävs utförliga svar

Allmänt: Vid poängsättning av fråga 9-11 har förmåga att rita korrekta figurer beaktats liksom förmåga att diskutera producent- och konsumentöverskott samt eventuella tullinkomster, kvotlicenser mm. Stort och litet land måste inte bara nämnas utan även definieras: vad menas med ett stort land? Hur bra har studenten klarat av att abstrahera och jämföra olika modeller och de utfall de genererar?

Fråga 9 (4 poäng)

Utgå från en situation med två länder, två varor och två produktionsfaktorer. Nyttja Heckscher-Ohlin modellen och gör nödvändiga antaganden.

- a) Redogör för varför relativpriserna kommer att vara olika vid självförsörjning. Illustrera grafiskt.
svar: Anta $2 \times 2 \times 2$ och förklara vad som avses. Diskutera antagandena. Rita figur enligt t ex Figure 4.4 i Pugel. Diskutera kort utifrån s 55-56. Viktigt är att man är konsekvent och definierar 2 insatsfaktorer, 2 länder, 2 varor på rätt sätt. Man kan t ex inte använda K och L och sedan prata om hög och lågutbildade. Antag bort att det finns fler faktorer än 2 vilka väljer ni själva. Viktigt att ni skriver relativt mycket kapital, eller relativt mycket arbetskraft eller relativt mycket högutbildade i ena landet jämfört med det andra. Den ena insatsfaktorn används intensivt i en vara och den andra insatsfaktorn används intensivt i den andra varan.
- b) Redogör för de inkomstfördelningseffekter som kommer att följa av handel.
svar: se Pugel s 60-65. Här skall ni alltså diskutera hur ersättningen till K och L eller högutbildade och lågutbildade etc. påverkas av internationell handel. Utgå då från att relativpriserna utjämnas mellan länderna och gärna att ni antar bort tullar och transportkostnader. Löner och kapitalavkastning. Det räcker inte med att skriva att lönerna går upp i ena landet och ner i det andra, ni måste diskutera ersättningen till båda produktionsfaktorerna och gärna relatera till relativprisutjämnningen.

Fråga 10 (4 poäng)

Antag monopolistisk konkurrens i produktionen av mikroågsugnar i två länder A och B. I A produceras 15 modeller till ett pris och genomsnittskostnad om 2200 kr och i B 18 modeller till ett pris och genomsnittskostnad om 2100 kr. Ursprungligen råder ingen internationell handel mellan länderna. Öppna nu upp länderna för internationell handel.

- a) illustrera utbud och efterfrågan av modeller i bägge länder innan internationell handel är möjlig.
Svar: se Pugel s100. Det ger inga poäng om man felaktigt använder modellen med homogena varor (kap 2 sid 28). Det skall framgå att det är antal modeller på horisontella axeln (x-axeln) och pris och kostnader per enhet på vertikala axeln (y-axeln). Diskutera gärna kort hur figuren är konstruerad, dvs. ju fler modeller desto lägre blir efterfrågan på varje enskild modell.

- b) förklara hur internationell handel kan påverka konsumenter och producenter i bägge länder. Illustrera en tänkbar jämvikt för världsmarknaden.

Svar: se Pugel s101-107. Här är det många som använt modellen för homogena varor (kap 2 sid 28), men den ger ett helt annat utfall än modellen för monopolistisk konkurrens. I den senare handlas det med differentierade varor, en del företag slås ut när handel öppnas andra blir kvar och kan arbeta med lägre genomsnittskostnader. Priserna sjunker och det totala antalet modeller i världen faller men konsumenterna i de bägge länder får genom internationell handel tillgång till totalt fler varianter.

Fråga 11 (10 poäng)

Analysera de två bifogade artiklarna. Använd grafer där så är möjligt och motivera svaren. Kom ihåg att märka upp axlar och kurvor!

- Definiera problemet/frågeställning i vardera artikeln utifrån kursinnehåll.
- Bestäm er för en lämplig modell utifrån kursen.
- Koppla modellen till artikeln.
- Gör sedan relevanta antaganden.
- Rucka på antaganden om det behövs.
- Analysera kort artikeln med modellen du valt.
- Avsluta med en kort summering och fundera kort på svagheter i den teoretiska modellen och vilket resultat du skulle kunnat få om du ändrar på ett eller flera antaganden.

Svar: Kinas solceller, använd t.ex. Chichilniskimodellen i Bohlinkompendiet. Här är det enklast att använda den partiella modellen med homogena varor som presenterades på handel och miljöföreläsningen. Ritar ni upp det i HO modellen så är det nog överkurs. Om ni talar om kolläckage måste ni vara väldigt noga med att förklara vad ni menar med detta och kolläckage är ju egentligen ingen egen modell, bara en definition. Däremot kan ni spinna vidare om kolläckage med hjälp av direktinvesteringar eller offshoring och om ni gör det riktigt bra så kan man få full poäng för detta. Var då noga med att använda rätt modell (OLI och direktinvesteringar/multinationella företag eller offshoringmodellen). Av artikeln framgår att företaget är kinesiskt, inte utlandsägt. Då kan man inte använda OLI, möjligen offshoringmodellen. Ni kan självfallet anta bort detta och istället anta att företagen i solcellsbranschen är utlandsägda.

För WTO artikeln: använd t.ex. modell med tullar eller kvoter. Var noga med att anta att Argentina är ett stort eller litet land och förklara på vad sätt. Viktigt är att definiera problemet, koppla tydligt till teori och genomföra en analys med de verktyg ni fått under kursen. För er som använder en Ricardomodell eller en H-O modell på artiklarna är det viktigt att förklara varför! WTO och kvoter indikerar väldigt tydligt att det är en modell med handelshinder som bör användas! Annars måste ni använda fantasin och vara väldigt innovativa om ni väljer att bara använda en Ricardo eller H-O modell. Det krävs då en bra motivering varför man väljer att analysera artikeln med annat än en modell med handelshinder samt vara väldigt noga med att beskriva modellens för- och nackdelar samt dess implikationer. Man måste alltså skriva typ: Problemet är att politiker i Argentina tagit större hänsyn till intressenter i en enskild bransch i Argentina

än landets totala välfärd och nu jag väljer att använda en Ricardomodell för att visa på de enorma vinster landet skulle kunna göra givet att inga handelshinder fanns. Oavsett modell man väljer är det sedan viktigt att vara noggrann med antaganden och relatera modellens antaganden till verkligheten. En Ricardomodell har en hel del begränsningar, tex bara en produktionsfaktor och att den leder till fullständig specialisering. Om modellen skulle leda till fullständig specialisering så skulle tex Argentina specialisera sig fullständigt på den vara som man infört importkvoter på. Hur kan WTO bli irriterade över att länder inte fått exportera till Argentina?

Kolläckage:

När det gäller klimatförändringar och utsläpp av växthusgaser så brukar man tala om kolläckage, eller carbon leakage.

Två typer finns:

Dels har vi klimatpåverkan genom förändrade världsmarknadspriser. Om t.ex. EU-länder inför koldioxidskatt så att användning av fossila bränslen (t ex olja) minskar kommer världsmarknadspriset på olja att sjunka vilket gör att andra länder som USA eller Kina ökar sitt användande av olja.

Den andra typen av kolläckage är att man flyttar nedsmutsande industri till länder som saknar till exempel koldioxidskatt. Pollution haven betyder ju ungefär tillflyktsort för nedsmutsning. Det behöver dock inte vara så att man flyttar fabriken i sig, utan det kan vara så att energiintensiv industri i landet där koldioxidskatten införs konkurreras ut av motsvarande industri i andra länder som därmed vinner marknadsandelar.

SVARSFORMULÄR   KOD: _____

	a	b	c	d
Fråga 1				
Fråga 2				
Fråga 3				
Fråga 4				
Fråga 5				
Fråga 6				
Fråga 7				
Fråga 8				